

Arthur B. Laffer, Brian Domitrovic, Jeanne Cairns Sinquefield.
Taxes have consequences. An income tax history of the United States, Post Hill Press, New York, 2022. 413 str.

U rujnu 2022. godine objavljena je knjiga *Taxes have consequences. An income tax history of the United States* američkog ekonomista Arthura Laffera u suradnji s dvama ekonomskim povjesničarima: Brianom Domitrovicom i Jeanne Cairns Sinquefield. Arthur Laffer znanosti je poznat kao tvorac Lafferove krivulje, ali i kao autor knjige *Trumponomics: Inside the America First Plan to Revive Our Economy* koju je objavio 2018. u suautorstvu sa Stephenom Moorom.

Knjiga *Taxes have consequences. An income tax history of the United States* sastoji se od predgovora, 16 poglavlja i zaključka. Predgovor knjige opisuje uspjeh zakonskih reformi smanjivanja progresivnog poreza koji piše bivši američki predsjednik Donald Trump. Na početku knjige, uz popis tablica i skraćenica, nailazimo na autorove osvrte na izvore. Taj osvrt bitan je jer autori koriste iste izvore kao Thomas Piketty u svojoj knjizi *Capital in the twenty first century*, ali izvodi puno drugačije zaključke iz njih. U poglavljima knjige autori žele prikazati da je teorija marginalnih progresivnih poreza koju Piketty prikazuje ustvari kriva. Na kraju knjige nalazi se zaključak koji navodi da se kroz povijesni pregled i statističke podatke dane u poglavljima, uspješno prikazuju autorove hipoteze.

Prvo poglavlje započinje objašnjavanjem teorema ekonomike ponude da bi se u nastavku ukratko prikazao povijesni pregled koji donose nadolazeća poglavlja. Drugo poglavlje opisuje niz načina na koji su najbogatiji izbjegavali najvišu stopu marginalnog poreza. Primjeri se kreću od kupovine lokalnih obveznica, otvaranja pseudo-poduzeća, luksuznih večera i umjetnina itd. Zapravo je prvi put detaljno prikazan niz načina kroz koje bogati mogu izbjeći poreze. Treće poglavlje prikazuje usporedbu Lafferove krivulje s Pikettyjevom teorijom u-krivulje marginalnih progresivnih poreza. Prikazane su hipoteze o doprinosu malih progresivnih poreza kao i proračuni koji dokazuju takve stavove. Četvrto poglavlje prikazuje razdoblje ekonomskog i društvenog blagostanja 1920-ih koje nastaje zbog smanjivanja poreznih stopa. Peto poglavlje opisuje uvod u Veliku depresiju 1930-ih, čiji uzrok pronalazi u rastu progresivnih

poreza koje uvodi predsjednik Hoover. Drugi uzrok pronalazi u kongresnoj inicijativi zapamćenoj pod imenom Smoot-Hawleyjeva tarifa, koja povećava carine i regulacije kod uvoza strane robe. Takav prikaz slijeda događaja puno jednostavnije objašnjava uzroke krize od uobičajenih kejnezijanističkih teorija.

Šesto poglavlje opisuje 1930-e i pokušaje New Deala da popravi loše stanje u ekonomiji. Autori imaju kritički stav prema Rooseveltovim reformama, a odlično se prikazuje i negativna strana New Deala jer povećana državna potrošnja traži veće fiskalne izdatke koji se dobivaju kroz poreze što usporava ekonomski napredak. Mali napredci koje Roosevelt postiže dolaze od carinskih dogovora s drugim državama i smanjivanjem poreza na kapitalnu dobit. Sedmo poglavlje prikazuje porast duga na saveznom razinama. Prikazuje se ciklus usporavanja ekonomije, čija geneza stoji u činjenici da se zakonom ne isplaćuje porez na savezne obveznice što bogati koriste kao način skrivanja novca od poreza. Takva lančana reakcija zatim se zrcali na federalnu razinu i dodatno usporava rast ekonomije tijekom 1930-ih.

Osmo poglavlje bavi se ekonomijom SAD-a tijekom Drugog svjetskog rata i prikazuje kako povećana državna potrošnja na rat nije pomogla u izlazu iz krize. Zapravo je odlično prikazana razlika između porasta realnog i nominalnog BDP-a. Deveto poglavlje tumači izlaz iz Velike depresije, čije uzroke nalazi u poslijeratnim poreznim rasterećenjima i odbacivanjem ideje pune zaposlenosti koju je zastupao Roosevelt. Deveto i osmo poglavlje zapravo na jednostavan način, statistički i empirijski demantiraju kejnezijanistički model državnog upletanja u tržište. Deseto poglavlje prati predsjednika Eisenhowera koji nastoji popuniti fiskalne minuse prouzrokovane Korejskim ratom kroz nove poreze za tržište kapitala. Kao posljedica, nastaje kultura luksuznih ručaka i ureda kojim korporacije kompenziraju upravu za nedostatak isplate zbog progresivnih poreza. Prikaz je vrlo detaljan pa služi kao odlična antiteza, s obzirom na to da je inače lijevi ekonomisti samo spomenu.

Jedanaesto poglavlje bavi se usponom ekonomije tijekom predsjednika Kennedyja i Johnsona. Zanimljiv je prikaz kako akademska zajednica podupire predsjednikove ideje smanjivanja poreza, što Kennedy prihvaća i stvara agendu jakog dolara i jakog rasta tržišta kroz niske poreze. Dvanaesto poglavlje ponovno opisuje saveznu razinu zaduživanja koje države moraju nadoknađivati novim porezima koji ostaju tu do danas. Demografska slika također je povezana s novim poreznim politikama saveznih država jer neindeksirana fiskalna politika tjera ljude u države s manjim porezima.

Trinaesto poglavlje bavi se stagflacijom sedamdesetih godina prošlog stoljeća i vrlo jednostavno prikazuje realne uzroke koje ostali ekonomisti kompliciraju. Previsok porez i državna potrošnja ne dovode do jače ekonomije, već do veće inflacije i slabog rasta. Ta kombinacija dovodi do *bracket creep*a, pojma koji označava situaciju u kojoj inflacija povećava realne poreze što katalizira stagflaciju.

Četrnaesto poglavlje bavi se naglim rastom u periodu predsjedništva Reagana, Busha i Clintona koji su antiteza za ekonomsku misao 70-ih, ali i današnjice. Odličan empirijski prikaz daje put za izlazak iz stagflacije kao i potencijalne komplikacije koje nastaju tijekom procesa. Komparacija procesa s drugim ekonomskim teorijama daje dodatnu potporu ekonomici ponude, jer sve ostale škole daju vrlo kompleksne i teško razumljive teorije zašto je došlo do izlaska iz stagflacije. Prikazane su i gotovo duhovi-te i ironične regulacije koje se ukidaju tijekom perioda.

Petnaesto poglavlje bavi se periodom 2000-ih gdje je donekle nerazumljivo objašnjena geneza velike recesije. Iako je točno da novi porezi guraju investicije prema obveznicama, krivo je procijeniti da je to jedini uzrok sloma iz 2008. Ostatak poglavlja prikazuje rijetko spominjan negativni faktor Obaminih reformi, dok se zadnje poglavlje fokusira na ekonomski rast za predsjednika Trumpa. Iznijet je niz pozitivnih faktora koje donosi Trumpovo smanjivanje poreza od kojih je primarni rast fiskalnih primanja. Prikazani su mnogi podatci koji se obično ne spominju u mainstream medijima, poput rasta zaposlenosti i medija na prinose kućanstva. Izostavlja se kritika napuštanja NAFTA-e koja se u prijašnjem poglavlju hvali kao napredak međunarodne ekonomije.

Taxes have consequences odlična je knjiga koja prikazuje povijesni razvoj složene američke ekonomije. Prilikom davanja takvog novog i pojednostavljenog pogleda koriste se identični izvori koje koriste i druge ekonomske škole, ali uz objašnjavanje uzročno-posljedičnih veza koje su obično samo spomenute. Djelo je čitko i prikazuje mišljenja tada aktualnih visokih zaposlenika u monetarnom i fiskalnom sustavu. Budući da je sam Laffer bio na čelnim ekonomskim pozicijama tijekom više administracija ovog i prošlog stoljeća, dobivamo odličan povijesni prikaz razvoja ekonomije SAD-a.

Domagoj Ćorić

Međunarodne studije

International Studies

GODINA 23, BROJ 2, 2023.
VOLUME 23, NUMBER 2, 2023



Nakladnik

Libertas međunarodno sveučilište
Trg J. F. Kennedyja 6b
10 000 Zagreb
www.libertas.hr
E-mail: medjunarodne.studije@libertas.hr
tel: + 385 1 563 3101

Lektura (hrvatski)

Ivana Petrović

Lektura (engleski)

Iva Lučev

Grafički urednik i izrada ilustracija

Nenad B. Kunštek

Dizajn

Ana Pojatina